

Eredmények, protektorok, feszültségek

A munkáslakás-építés fővárosi mérlege

Hány munkáslakás épül végül is a fővárosban, az ötödik ötéves tervben? S hol, mikor, mennyit adnak át belőlük?

Száz és száz gyárban teszik fel ezt a kérdést Budapesten. S nemcsak azért, mert gyötri őket a lakáshiány, hanem azért is, mert a munkáslakás — eszköz a kezükben. Azokat a munkásokat köthetik vele az üzemhez, akik a legtöbbet adják a gyárnak.

A vállalatok sürgető kívánságának eleget téve kértük fel Szabó Lajost, a Fővárosi Tanács városrendezési és építészeti főosztályának megbízott helyettes vezetőjét: adjon rövid, áttekinthető helyzetképet a munkáslakás-építésről.

Van terület — nincs építő

NÉPSZAVA: Helytálló-e az a hír, miszerint nem tudunk 1980-ig anynyi munkáslakást építeni, mint amennyit szeretnénk volna, s ennek a lassú terület-előkészítés a legfőbb oka?

— Való igaz, hogy az ötödik ötéves terv kezdetén még mintegy 22 ezer munkáslakással számoltunk, most pedig már csak 14—16 ezer szerepel a programban. Ha valamelyik üzemben dolgozónak, engem is fájdalmasan érintett volna, ha a mi gyárunk kimarad.

— Bár akad még javítanivalónk a terület-előkészítésben, a szóbeszéddel ellentétben, nem a hely-, hanem az építőipari kapacitáshiány miatt „olvadt le” a 22 ezres szám 14—16 ezerre. Ez a 16 ezer otthon megteremtésére alkalmas térség ma is szabad, csak dolgozzék az építőipar! Ne az förténjék, ami például az Ormezón, ahol még 1972—1973 táján hozzá akartak fogni vagy négyezer munkáslakás építéséhez, az UVATERV és több más vállalat összefogásával. Mivel az egyébként túlterhelt 43. számú ÁÉV, eredeti szándékával ellentétben, mégsem vállalta az építkezést, egy kapavágást sem tettek máig.

Helyi érdek és önmérséklet

NÉPSZAVA: Ön csak január óta dolgozik a Fővárosi Tanácsnál. Nem tudjuk, mennyire ismeri a kőbányaiak panaszát, akik évek óta nem tudnak hozzáfogni egy — több mint 600 lakást magában foglaló — munkáslakótelep építéséhez, a területi hiány miatt. A XVII. kerületiek is panaszkodnak...

— Éppen ebben az évben adták át 512 munkáslakást Kőbányán, a Zágábi úton. Egyik kerületünk sem büszkélkedhet az idén eddig ilyen rekorddal. Igaz viszont az is, hogy a X. kerület szükségletéhez képest — Kőbányán van a legtöbb gyár Pesten — még ez a szám is kevés. Igyekeztem alaposan utánanézni a kőbányaiak panaszának, s megállapítottam, hogy több okra vezethető vissza a lassúság. A legfőbb: a tervezett új munkáslakótelep közelében fekszik a főváros egyetlen nagy személerakó-telepe, és a KÓJÁL — érthető módon — kifejezte az agályait. Egy másik: kétségtelen, kissé vonatott volt az ügyintézés itt, a Fővárosi Tanácsnál, Kőbányával kapcsolatban.

Egyébként közbeléptünk, s egy-két hónapon belül elhárulnak az akadályok, és megkezdődhet az építkezés a X. kerületben. Döntés született arról is, hogy mire az első lakók beköltöznek, már csak törmeléket szabad lerakni a viszonylag távolabb fekvő személerakóhelyen.

— Egyébként örülök annak, hogy szóba hozta a XVII. kerületet is, mert alkalom nyílik egy elvi kérdés tisztázására. Bármennyire is érthető az a szándék, hogy minden kerület a maga területén szeretne építkezni, sajnos, gyakran nem lehet támogatni az ilyen törekvést. A XVII. kerületben például azért nem, mert a beépítésre szánt területen 120 ezer forintba került volna egy átlagos lakás, közművesítése, amit a Fővárosi Tanácsnak kellett volna kifizetnie. Ez kétszerese a fővárosi átlagnak. Több más kerületben viszont — például Kőbányán — lassan elfognak a beépíthető térségek. Ezért nincs más választás: a szomszédos, közeli kerületekben kell területet adni az érdekelt üzemeknek.

NÉPSZAVA: Miközben meggyőző érvekkel illusztrálta, hogy a legnehezebb szándékú fogadható el, ha drága, egy ellentmondás is rejlik a válaszban. Ha ugyanis a kerületek nem tudják koncentrálni az ilyen építkezéseket, az azzal a veszéllyel járhat, hogy elaprózódnak a beruházások. Ez sem nevezhető gazdaságosnak.

— En nem fogalmaznék ilyen kategorikusan. Kétségtelenül feltűnő, hogy az ötödik ötéves terv során a fővárosban 105 helyen folynak, vagy kezdődnek meg később a munkáslakás-építkezések. Az is igaz, hogy ezek közül csak a XVI. kerületben, Csepelen, Újpesten, a II. kerületi Csátárka utcában, s még egy-két helyen érik el, vagy pedig haladják meg az ezerlakásos méretet. Mivel az ilyen helyeken lehet az élömlakás és gépi erőt összpontosítani, valóban ez látszik a leg gazdaságosabbnak. Csak hogy... Mi történjék például a kisebb-nagyobb foghijakkal? Ahol még a távfűtővezeték is ott húzódik a föld alatt?... Gondolom, felesleges sok időt pazarolni erre a témára. A jövőben is egy időben koncentrálnunk és dekoncentrálnunk a munkákat.

NÉPSZAVA: Milyen anyaggal és technológiával folynak az építkezések? Ez a látszólag szakmai téma azért érdekes, mert közismert például, hogy a házgyári technológia nem nagyon nyújt alkalmat az üzemek tmk-reszlegénél fellelhető kőművesek, vízvezeték- stb. szerelők, vagy — ahogy a szakszervezetek fogalmaznak — a vállalati

szórványkapacitások bevonására.

— A fokozódó munkáskéhiány következtében törvényszerű a kevésbé élömlakás-igényes, korszerű, házgyári, öntöbeton-, stb. technológiák növekvő térhódítása. Az ötödik ötéves terv 14—16 ezer munkáslakásából azonban csak mintegy 6 ezer épül ezzel a módszerrel, a többinél a téglá, vagy pedig a hagyományosnak számító közblokk az építőanyag. Sajnos azonban — tisztelet a kivételnek — a vállalatok mégsem „szállnak be” eléggé szórványkapacitásaikkal. Örömmel vennék, ha a szakszervezetek fokozottabb részvételre buzdítanák a nem építőipari jellegű vállalatokat.

„Zongorázik” az építőipar

NÉPSZAVA: Közismert, hogy a nagy építőipari kapacitáshiány miatt protekciós kérések özönével árasztják el az építőipari vállalatokat és szövetkezeteket. A Veszprém megyei ÁÉV korábbi, erélytelen vezetése például négyszer annyit vállalt, mint amennyi teljesítésére képes volt a vállalat. S az is köztudott, hogy az új veszprémi vezetés — akárcsak Zalaegerszegen — a megye vezető fóruma elé tárta, mire van lehetőségük valójában, s rangsorolták a munkákat. Vajon a fővárosban nem lehetne megakadályozni a protekciós kéréseket?

— Az építőipari vállalatoknak és szövetkezeteknek Pesten is csak 14—15 százalékkal szabadon többet vállalniuk, de csak azért, hogy ha valahol valamilyen zavartámad, legyen hová át csoportosítani az erőket. Ezzel szemben a valódi teljesítőképességük mintegy kétszeresére kötelezik el magukat. Az említett protektorok nyomására. Hogy ez mire vezet, nem nehéz belátni. Az egyik riasztó példa Ormező, ahol a lakásépítők már sok éve befizették a pénzt, de nem történt semmi sem.

— A fáradhatatlan protektorok miatt az építőipari vállalatok és szövetkezetek „zongoráznak” az építkezésekkel. Ez a „zongorázás” — vagyis le-, meg felvonulás — meglehetősen költséges, rombolóan hat a munkafegyelmre. S csak önáltatásra vezet, mert egy-másfél évet késnek miatta a munkáslakás-építkezések.

— Noha a fővárosban mások a méretek, itt is eredményesen alkalmazható a zalaegerszegiek és a veszprémiéik „receptje”. Minthogy az ÉVM, a Fővárosi Tanács és az OKISZ vezetői rendszeresen találkoznak egymással, meggyőződés, hamarosan napirendre kerül ez a téma.

Magyar László